

3.10.2019

Kaasumarkkinan menettelytapa- ja tiedonvaihto- ohje

Versio 1.5

3.10.2019

3.10.2019

Muutokset

Versio	Pvm	Muutos
1	9.5.2019	Ensimmäinen versio. Ohjetta päivitetään teknisen toteutuksen edetessä.
1.1	20.5.2019	Sääntöjen ja sopimusten julkaisu- ja rekisteröitymisen aloitusajankohta siirretty kesä-heinäkuun 2019 vaihteeseen (odottavat Energiaviraston vahvistuspäätöstä).
1.2	28.6.2019	Lisätty viittaus kesäkuussa julkaistuun Kaupankäynti-ilmoitusten ja nominaatioiden standardiin. Sääntöjen ja sopimusten julkaisu- ja rekisteröitymisen aloitusajankohta siirretty heinä-elokuulle 2019 (odottavat Energiaviraston vahvistuspäätöstä).
1.3	4.9.2019	Lisätty suositus DSOille tuoda käyttöpaikkatiedot 2.10.2019 mennessä, täsmennyksiä portaalin aukeamiseen, viimeistään-aikaraja milloin perustietojen täytyy olla kaasudatahubissa, kaasudatahubin demoympäristön kuvaus sekä maininta vaatimuksesta biokaasun tiedonvaihdosta vähittäismyyjälle. Muutettu toimitussuhteiden ilmoittamisen aukeamisen ajankohta 3.10. -> 15.10.2019 sekä alkaen-päivämäärä, josta alkaen TSO kykenee allekirjoittamaan ja palauttamaan puitesopimuksia 1.9. -> syyskuu 2019.
1.4	13.9.2019	Lisätty TSO:n postiosoite allekirjoitettujen sopimusten toimittamiseen
1.5	3.10.2019	Lisätty määritelmä puitesopimuksien vakuusvaatimuksissa mainitulle siirtoverkonhaltijan osoittamalle pankkitilille

3.10.2019

Sisällysluettelo

MUUTOKSET.....	2
1 JOHDANTO	5
2 MÄÄRITELMÄT	5
3 UUTEEN MARKKINAMALLIIN SIIRTYMINEN.....	5
3.1 Avoimen markkinan säännöt ja sopimukset.....	5
3.2 Tietojärjestelmien koekäyttö ja tiedonvaihdon testaaminen	5
3.3 Markkinaosapuoleksi rekisteröityminen	6
3.4 Vähittäismarkkinoiden toiminnan aloittaminen.....	8
3.4.1 Kaasudatahubin demoympäristö.....	9
3.5 Tukkumarkkinan tiedonvaihdon käyttöönotto.....	10
3.6 Vuodenvaihteen 2019-2020 siirtymä uuteen markkinamalliin.....	10
4 OSAPUOLITUNNUKSET	10
4.1 Shipperin ja traderin osapuolitunnus.....	11
4.2 Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän osapuolitunnus.....	11
4.3 Siirtoverkon loppukäyttäjän ja biokaasun verkkoonsyöttäjän osapuolitunnus.....	11
5 KÄYTTÖPAIKKATUNNUKSET JA MITTAUSALUEET	11
5.1 Siirtoverkon käyttöpaikkatunnus.....	11
5.2 Jakeluverkon käyttöpaikkatunnus	12
5.3 Mittausalueet.....	12
6 TUKKUMARKKINAN TIEDONVAIHTO.....	13
6.1 Shipperin ja traderin sähköiset sanomaviestit.....	14
7 VÄHITTÄISMARKKINAN TIEDONVAIHTO.....	14
7.1 Tasejakso ja sen vaikutus mittaukseen ja laskutukseen	14

3.10.2019

7.2	Ei-päivittäin luettavien käyttöpaikkojen kulutuksen selvittäminen.....	15
7.3	Biokaasun vähittäismyyntiin liittyvä tiedonvaihto	15

3.10.2019

1 Johdanto

Kaasumarkkinan menettelytapa- ja tiedonvaihto-ohje täydentää Suomen kaasumarkkinan sääntöjä, jotka astuvat voimaan 1.1.2020.

Kaasumarkkinan menettelytapa- ja tiedonvaihto-ohje on laadittu shippereille, tradereille, siirtoverkon loppukäyttäjille, biokaasun verkkoonsyöttäjille, jakeluverkonhaltijoille ja vähittäismyymyjille tarkentamaan menettelytapoihin liittyviä suosituksia ja tiedonvaihtoon liittyviä vaatimuksia ja ohjeita.

Kaasumarkkinan menettelytapa- ja tiedonvaihto-ohjeen voimassa olevaa versiota ylläpidetään järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan verkkosivulla.

2 Määritelmät

Kulloinkin voimassa olevien Kaasunsiirron, Kaasunjakelun ja Biokaasun sääntöjen määritelmät ovat voimassa tässä dokumentissa.

3 Uuteen markkinamalliin siirtyminen

3.1 Avoimen markkinan säännöt ja sopimukset

Avoimen markkinan säännöt ja sopimukset julkaistiin heinäkuussa 2019. Valtioneuvoston asetukset, Verohallinnon ohjeet ja Energiaviraston määräykset täydentyvät syksyn 2019 aikana. Jos näistä seuraa muutoksia markkinasääntöihin tai sopimuksiin, toimitetaan säännöistä ja sopimuksista uudet versiot niin pian kuin mahdollista. Energiaviraston vahvistamia ehtoja koskevat muutokset voivat edellyttää myös kuulemismenettelyä.

3.2 Tietojärjestelmien koekäyttö ja tiedonvaihdon testaaminen

Jakeluverkonhaltijoille suositellaan, että jakeluverkonhaltija aloittaisi käyttöpaikkatietojen ja mittaustietojen tuomisen testaamisen viimeistään kesäkuun 2019 aikana, koska myyjänvaihtoista ilmoittaminen on uusien markkinasääntöjen mukaisesti mahdollista jo 3.10.2019 alkaen. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija suosittelee jakeluverkonhaltijoille tuomaan käyttöpaikkatiedot kaasudatahubiin ennen 3.10.2019, jotta myyjänvaihtoista ilmoittaminen on mahdollista.

Markkinaosapuoleksi rekisteröityvä osapuoli voi toimia markkinoilla myös ilman sovellusten välistä tiedonvaihtoa (API-rajapinta ja sähköinen sanomaviestiliikenne). Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan portaali käynnistyi API-rajapinnan testiympäristön ja tietorakenteen kuvauksen osalta 1.9.2019 alkaen. Portaalin käyttöliittymä aukeaa 1.10.2019 (shipperin kapasiteetin varaamisen osalta). Nominatioiden ja kaupankäynti-ilmoitusten osalta **testausmahdollisuus** avautuu 1.10.2019 alkaen Edig@s -sanomaviestiliikenteellä (koskee tradereitä ja shippereitä). Toimitussuhteiden ja tasevastuiden ilmoittaminen portaalin käyttöliittymän kautta aukeaa 15.10.2019 mennessä. Järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan portaalin käyttö edellyttää, että markkinaosapuoli on ensin rekisteröitynyt markkinaosapuoleksi.

3.10.2019

3.3 Markkinaosapuoleksi rekisteröityminen

Markkinaosapuoleksi rekisteröityminen avattiin 1.8.2019. Markkinaosapuolia ovat shipper, trader, siirtoverkon loppukäyttäjä, vähittäismyyjä ja biokaasun verkkoonsyöttäjä. Tämän lisäksi kaikkien jakeluverkonhaltijoiden on rekisteröidyttävä järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle alla esitetyn rekisteröitymisprosessin mukaisesti.

Rekisteröitymisprosessi on seuraava:

- Markkinaosapuolen on toimitettava perustietonsa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle täyttämällä siirtoverkonhaltijan verkkosivulla esitetty sähköinen rekisteröitymislomake. Jos markkinaosapuoli rekisteröityy shipperin tai traderin markkinarooliin, tämän on rekisteröitymislomakkeen yhteydessä toimitettava lisäksi enintään kolme kuukautta vanha kaupparekisteriote (tai vastaava kansallinen dokumentti, jos yritys on rekisteröity muuhun maahan kuin Suomeen) sekä yrityksen viimeisin tilinpäätös (jos olemassa). Tämän lisäksi markkinaosapuolen on toimitettava järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle kirjallisesti kahtena kappaleena alkuperäinen markkinaosapuolen allekirjoittama markkinaroolikohtainen puitesopimus. Sama markkinaosapuoli voi toimittaa useita puitesopimuksia riippuen siitä, mihin markkinarooleihin ko. markkinaosapuoli haluaa rekisteröityä. Siirtoverkonhaltijan postiosoite allekirjoitettujen sopimusten toimittamista varten:

TSO, Gasum Oy
Janne Grönlund
Kiehuvantie 189,
45100 Kouvola

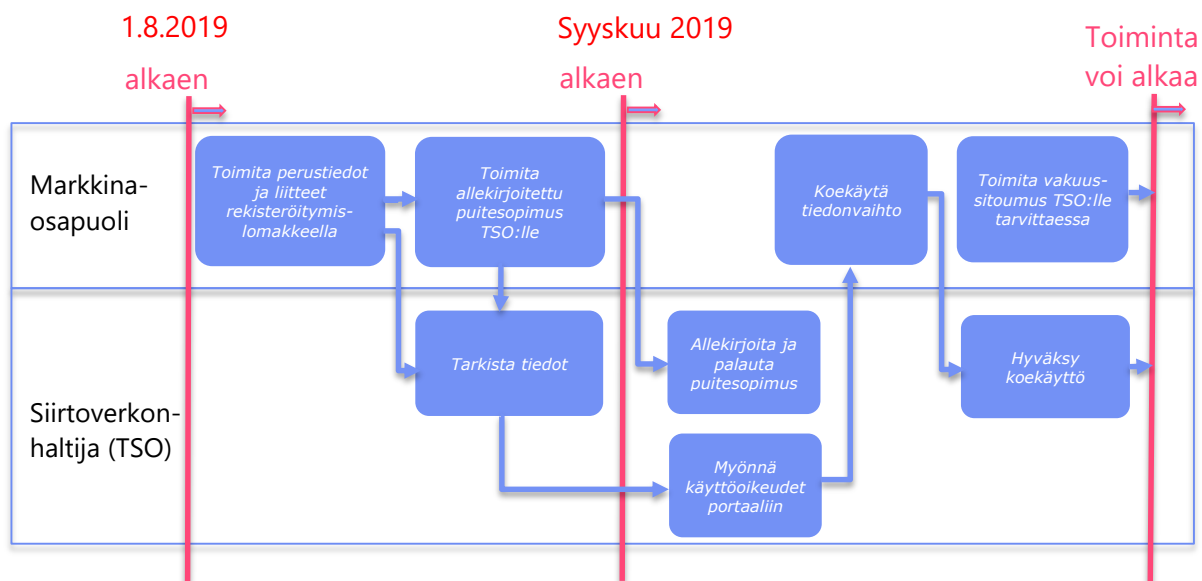
- Jakeluverkonhaltijan on toimitettava perustietonsa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle täyttämällä siirtoverkonhaltijan verkkosivulla esitetty sähköinen rekisteröitymislomake. Tämän lisäksi jakeluverkonhaltijan on toimitettava (ks. postiosoite yllä) järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle kirjallisesti kahtena kappaleena alkuperäinen jakeluverkonhaltijan allekirjoittama Yhteystyösopimus järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan ja jakeluverkonhaltijan välillä.
- Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija allekirjoittaa vastaanotetut sopimukset syyskuusta 2019 alkaen ja toimittaa ne viimeistään kahden viikon kuluessa edellyttäen, että sopimuksen vastapuoli on toimittanut tältä vaadittavat tiedot ja asiakirjat. Samalla osapuoli saa järjestelmävastaavalta siirtoverkonhaltijalta pääsyoikeuden ja tunnukset portaaliin siihen sähköpostiosoitteeseen, jonka markkinaosapuoli on ilmoittanut perustietoinaan järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija lähettää allekirjoitetuista sopimuksista yhden alkuperäisen kappaleen siihen postiosoitteeseen, jonka markkinaosapuoli on ilmoittanut perustietoinaan järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle.

3.10.2019

- Siirtoverkon loppukäyttäjän (Verohallinnolle rekisteröityneitä käyttäjiä lukuun ottamatta¹) ja jakeluverkonhaltijan on toimitettava järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle sopimusten mukaiset riittävät vakuudet ennen kuin osapuolen kaupallinen toiminta voi alkaa. Vakuussitoumuksen laatimiseen on suositeltavaa käyttää järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vakuussitoumussopimusta, joka löytyy järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan [verkkosivulta](#). Järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle on asetettava vakuus, joka on arvoltaan siirtoverkon loppukäyttäjän tai jakeluverkonhaltijan viimeisten 12 kuukauden aikana toteutuneen suurimman maakaasun veroja ja huoltovarmuusmaksuja koskevan kuukausittaisen laskun arvoinen ulottuen liukuvasti myös veroihin ja huoltovarmuusmaksuihin, jotka osapuoli on maksanut vuonna 2019. Siirtoverkon loppukäyttäjän puitesopimuksen sekä siirtoverkonhaltijan ja jakeluverkonhaltijan yhteistyösopimuksen mukaisesti järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija hyväksyy vakuuksina A-luottoluokitettun (Moody's tai Standard & Poors) EU-maahan rekisteröidyn rahoituslaitoksen on demand -takuussitoumukset ja shipperin tai traderin pankkitalletukset järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan osoittamalle pankkitilille. Pankkitilillä tarkoitetaan A-luottoluokitettun (Moody's tai Standard & Poors) EU-maahan rekisteröidyn rahoituslaitoksen vakuustiliä, jonka panttaussitoumus toimitetaan järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle.
- Shipperin ja traderin on toimitettava järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle sopimusten mukaiset riittävät vakuudet ennen kuin shipper voi varata kapasiteettia ja tasevastaavaksi aikova shipper tai trader voivat toimia tasevastaavana. Vakuussitoumuksen laatimiseen on suositeltavaa käyttää järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan vakuussitoumussopimusta, joka löytyy järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan [verkkosivulta](#). Järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle on asetettava vakuus, joka on kunakin ajanhetkenä arvoltaan viimeisten 12 kk aikana toteutuneen suurimman kapasiteettia koskevan kuukausilaskun määrä kerrottuna kolmella. Tätä vakuusvaatimusta sovelletaan kuitenkin siten, kuin kaikki markkinaosapuoliksi 1.8.2019 alkaen rekisteröityvät shipperit olisivat uusia toiminnanharjoittajia, joilla ei ole aiempia kapasiteettisopimuksia. Tasevastaavalta shipperiltä tai tasevastaavalta traderilta vaaditaan lisäksi, että järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle asetetun vakuuden arvo kattaa tasevastaavan kunakin ajanhetkenä avoimena olevat laskut tasepoikkeamamaksuista ja arvioidut tasevastaavalta laskuttamatta olevat tasepoikkeamamaksut sisältäen 10 % varmuusmarginaalin tasepoikkeamamaksujen kuukausivaihtelulle. Myös tähän vakuusvaatimukseen sovelletaan periaatetta, että kaikki tasevastaaviksi shippereiksi ja tradereiksi 1.8.2019 alkaen rekisteröityvät markkinaosapuolet ovat uusia toiminnanharjoittajia. Shipperin ja traderin puitesopimuksen mukaisesti järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija hyväksyy vakuuksina A-luottoluokitettun (Moody's tai Standard & Poors) EU-maahan rekisteröidyn rahoituslaitoksen on demand -takuussitoumukset ja shipperin tai traderin pankkitalletukset järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan osoittamalle pankkitilille. Pankkitilillä tarkoitetaan A-luottoluokitettun (Moody's tai Standard & Poors) EU-maahan rekisteröidyn rahoituslaitoksen vakuustiliä, jonka panttaussitoumus toimitetaan järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle.

¹Siirtoverkon loppukäyttäjän, joka on hakeutunut Verohallinnolle rekisteröidyksi käyttäjäksi, ei tarvitse asettaa vakuuksia järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle.

3.10.2019



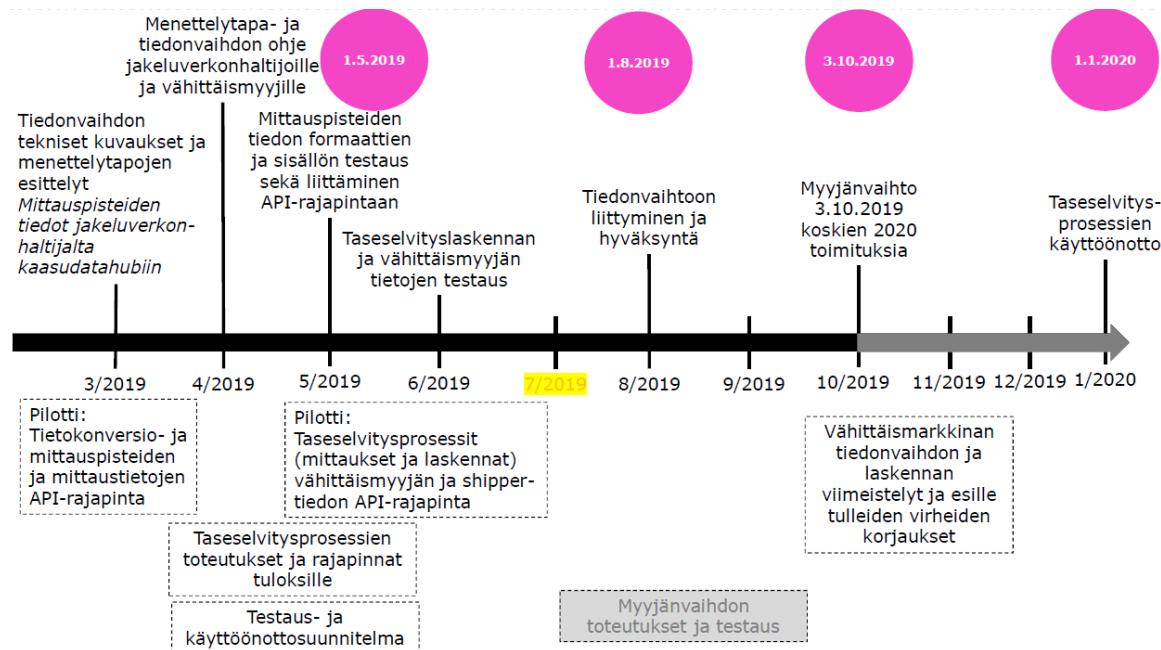
Kuva 1. Prosessikaavio markkinaosapuoleksi rekisteröitymisestä

3.4 Vähittäismarkkinoiden toiminnan aloittaminen

Vähittäismarkkinat avautuvat kilpailulle 1.1.2020 klo 7.00 alkaen.

Jakeluverkonhaltijoille on ollut käynnissä helmikuusta 2019 alkaen kaasudatahubin toimitus- ja käyttöönottoprojekti, jonka yhteydessä jakeluverkonhaltijat pystyvät suorittamaan tarvittavan tietokonversion ja testauksen (ks. kuva 1 alla). Vähittäismyyjille on tulossa kaasudatahubista käyttöohje ja esittelyvideo syyskuussa 2019.

3.10.2019



Kuva 2. Kaasudatahubin käyttöönettövaiheet

Vähittäismyyjät voivat aloittaa myyjänvaihtoista ja muutoista ilmoittamisen 3.10.2019 klo 12.00 alkaen. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija suosittelee jakeluverkonhaltijoille tuomaan käyttöpaikatiedot kaasudatahubiin ennen 3.10.2019, jotta myyjänvaihtoista ilmoittaminen on mahdollista. Kaasutoimituspäivään 1.1.2020 kohdistuvia myyjänvaihtoja voi ilmoittaa kaasudatahubiin 17.12.2019 klo 7.00 saakka. **Kaikkien perustietojen 1.1.2020 koskien tulee olla kaasudatahubissa viimeistään 17.12.2019 klo 7.00.** Muuttoa voi ilmoittaa myös tämän ajankohdan jälkeen.

Kaasudatahubin tekniset ohjeet ovat saatavilla järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan portaalista markkinaosapuoleksi rekisteröitymisen yhteydessä. Tekniset ohjeet sisältävät seuraavat dokumentit:

- Kaasun vähittäismarkkinoiden keskitetyn tiedonvaihdon rajapinnat
- Kaasudatahubin käyttöohje vähittäismyyjille, jakeluverkonhaltijoille ja biokaasun verkkoosyöttäjille (jos liittynyt jakeluverkkoon)

Kaasudatahubin REST API-rajapintaan voi liittyä vain ennalta ilmoitetuista IP-osoitteista.

3.4.1 Kaasudatahubin demoympäristö

Jakeluverkonhaltijoille ja vähittäismyyjille on tarjolla kaasudatahubin demoympäristö, jossa toimintaa on mahdollista kokeilla kuvitteellisella aineistolla. Tässä ympäristössä oleva aineisto on nähtävillä kaikille demoympäristöön liittyneille tahoille. Demoympäristöön on myös mahdollista saada toimijalle rajattu ympäristö, jossa aineisto ei näy muille kuin toimijalle itselle ja TSO:lle.

3.10.2019

3.5 Tukkumarkkinan tiedonvaihdon käyttöönotto

Tukkumarkkina avautuu kilpailulle 1.1.2020 klo 7.00.

Kapasiteetin varaaminen avautuu shippereille Imatran syöttöpisteeseen, biokaasun virtuaaliseen syöttöpisteeseen ja ottovyöhykkeelle 1.10.2019 klo 12.00.

Ensinominaatioiden vastaanotto Imatran syöttöpisteeseen avautuu 2.12.2019 klo 12.00. Ensinominaatioiden vastaanotto Balticconnectorin syöttö- ja ottopisteisiin avautuu 2.12.2019 klo 12.00. Ensinominaatioiden vastaanottamisen määräaika sulkeutuu 31.12.2019 klo 15. Tästä eteenpäin noudatetaan EU-verkkosääntöjen mukaisia nominaatio- ja renominaatioaikatauluja.

Kaupankäynti-ilmoitusten vastaanotto ja käsittely alkavat 2.12.2019 klo 12.00.

Toimitussuhteista ilmoittaminen alkaa 15.10.2019 mennessä. Jos toimitussuhteen on oltava voimassa 1.1.2020 klo 7.00 alkaen, toimitussuhteesta on ilmoitettava järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle viimeistään 29.12.2019 klo 7.00 mennessä (ks. Kaasunsiirron säännöt, luku 4). Markkinan avautuessa, jos osapuolelta puuttuu asianmukainen toimitussuhde shipperiin, sovelletaan Kaasunsiirron sääntöjen lukua 4.4.3 perustuen siihen, että kaikki vanhan markkinamallin mukaiset toimitussuhteet päättyvät 1.1.2020 klo 7.00.

3.6 Vuodenvaihteen 2019-2020 siirtymä uuteen markkinamalliin

Vuodenvaihteessa 2019-2020 järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ja jakeluverkonhaltijat käsittelevät vuoden 2020 ensimmäiset seitsemän tuntia vielä vanhojen markkinasääntöjen mukaisesti. Verotuksen osalta noudatetaan näiden tuntien aikana kuitenkin vuoden 2020 alussa voimaan astuvaa veron hintatasoa. Verohallinnolta on odotettavissa tähän tarkemmat ohjeet syyskuun 2019 alkupuoleen mennessä.

1.1.2020 klo 7.00 alkaen noudatetaan avoimen kaasumarkkinan markkinasääntöjä. Vuodenvaihteessa 2020-2021 ensimmäiset seitsemän tuntia vuonna 2021 kuuluvat joulukuun 2020 taseeseen myös verotuksen osalta.

Markkinaosapuolten on huomioitava kaasutoimituspäiviin siirtyminen omassa laskutuksessaan. Vuoden 2020 ensimmäiset seitsemän tuntia voidaan toimia vanhoilla laskutusperiaatteilla, mutta tästä eteenpäin kunkin kuukauden laskutuksessa kalenterikuukauden ensimmäiset seitsemän tuntia kuuluvat edeltävän kalenterikuukauden taseeseen ja siten myös laskutukseen.

4 Osapuolitunnukset

Markkinaosapuoli tarvitsee tiedonvaihtoaan varten osapuolitunnuksen, jonka markkinaosapuoli ilmoittaa järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle markkinaosapuolirekisteriin rekisteröitymisen yhteydessä. Alla esitetään vaatimukset ja ohjeet osapuolitunnusten hakemiseksi.

Samalla yrityksellä voi olla käytössään sekä EIC-osapuolitunnus että yksi tai useampi GLN-osapuolitunnus eri markkinaroolissa toimimista varten. Yhdessä markkinaroolissa on kuitenkin

3.10.2019

mahdollista käyttää vain yhtä osapuolitunnusta. Samaa osapuolitunnusta ei voi käyttää useammassa markkinaroolissa. Osapuolitunnus on ilmoitettava järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle markkinaosapuoleksi rekisteröitymisen yhteydessä.

4.1 Shipperin ja traderin osapuolitunnus

Shipperin ja traderin on käytettävä osapuolitunnuksenaan EIC (European Identification Code) -tunnistejärjestelmässä määriteltyä osapuolitunnusta (ns. EIC-X -tunnus).

Jos sama verotusyksikkö on hankkinut EIC-X -tunnuksen sähkömarkkinoille, samaa EIC-X -osapuolitunnusta on käytettävä myös kaasumarkkinalla. EIC-tunnusta edellytetään esimerkiksi tietyissä viranomaisraportoinneissa. EIC-tunnistejärjestelmä on sähkön kantaverkkoyhtiöiden yhteistyöjärjestön ENTSO-E:n hallinnoima. Suomessa EIC-tunnukset myöntää Fingrid sähkömarkkinoille ja kaasumarkkinan järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija kaasumarkkinalle. Lisätietoa EIC-X-tunnuksen hakemisesta löytyy osoitteesta: <https://kaasumarkkina.fi/eic/>

4.2 Jakeluverkonhaltijan ja vähittäismyyjän osapuolitunnus

Vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan on käytettävä osapuolitunnisteenaan GS1-järjestelmän GLN-tunnusta. Vähittäismyyjä ja jakeluverkonhaltija voivat valita haluamansa GS1-yritystunniesten pituuden (7, 9, 10 tai 11).

Jos sama osapuoli (sama verotusyksikkö) toimii useassa markkinaroolissa (esim. jakeluverkonhaltija ja vähittäismyyjä), tämän on käytettävä tiedonvaihdossaan GLN-tunnuksia, jonka yritystunniste on sama, mutta juokseva numero eri. Osapuolen tulee ilmoittaa käyttämänsä GLN-tunnukset järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle, joka hyväksyy tunnukset ja julkaisee nämä muiden osapuolten saataville. Osapuolen tulee myös ilmoittaa, mihin markkinarooliin kutakin GLN-tunnusta käytetään.

Osapuolen on tilattava GS1-yritystunnus GS1-Finlandilta (<https://www.gs1.fi/palvelumme/gs1-yritystunniste>).

4.3 Siirtoverkon loppukäyttäjän ja biokaasun verkkoosyöttäjän osapuolitunnus

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija määrittelee siirtoverkon loppukäyttäjälle ja biokaasun verkkoosyöttäjälle osapuolitunnukset, joita näiden on käytettävä tiedonvaihdossaan.

5 Käyttöpaikkatunnukset ja mittausalueet

5.1 Siirtoverkon käyttöpaikkatunnus

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija määrittelee siirtoverkon loppukäyttäjien käyttöpaikoille ja siirtoverkkoon liitetyille biokaasun syöttöpisteille kansalliset käyttöpaikkatunnukset. Jakeluverkkoon liitetyille biokaasun syöttöpisteille käytetään aina ko. jakeluverkonhaltijan käyttöpaikkarekisteriin rekisteröimää GSRN-käyttöpaikkatunnusta. Siirtoverkon loppukäyttäjät ja biokaasun

3.10.2019

verkkoon syöttäjät voivat tarkastaa omat käyttöpaikkatunnuksensa järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan portaalista.

5.2 Jakeluverkon käyttöpaikkatunnus

Jakeluverkkojen käyttöpaikoilla ja jakeluverkkoon liittyneillä biokaasun syöttöpisteillä on oltava GS1-järjestelmän mukaisesti määritelty GSRN-tunnus.

Yleisesti 18-numeroinen GSRN-tunnus koostuu GS1-yritystunnisteesta, palveluviitenumeroista sekä tarkistusnumerosta. Palveluviitenumeron pituus riippuu GS1-yritystunnisteen pituudesta. Palveluviitenumeron käytölle ja sen yksittäisten numeroiden määrittämiselle ei ole asetettu rajoituksia GS1-organisaation puolesta. Yritykset voivat määrittää palveluviitenumeron vapaasti kunhan kaikki tunnukset ovat yksilöllisiä.

GSRN-tunnuksen tulee olla voimassa koko jakeluverkon käyttöpaikan tai biokaasun syöttöpisteen elinkaaren ajan.

5.3 Mittausalueet

Jakeluverkoille ei tarvita verkkotunnuksia. Kukin jakeluverkko muodostaa yhden tai useamman mittausalueen alla esitettyjen periaatteiden mukaisesti:

a) Jakeluverkko, johon ei ole liitetty biokaasun syöttöpistettä

Jakeluverkko muodostaa yhden mittausalueen, jolle käytetään siirtoverkon ja jakeluverkon välisen rajapisteen lämpöarvoa. Jakeluverkon jäännöskulutuksen kaasumäärät lasketaan vähentämällä siirtoverkon ja jakeluverkon välisen rajapisteen mitatuista kaasumääristä ko. jakeluverkon päivittäin luettavien käyttöpaikkojen mitatut kaasumäärät. Kaasumäärät muunnetaan energioiksi kertomalla ne siirtoverkon ja jakeluverkon välisen rajapisteen lämpöarvoilla.

b) Jakeluverkko, johon liittynyt biokaasun syöttöpiste

Jakeluverkonhaltija vastaa jakeluverkon käyttöpaikkojen jakamisesta yhteen tai useampaan mittausalueeseen ja määrittää kullekin mittausalueelle lämpöarvot. Jakeluverkon jäännöskulutuksen energiamäärä määritetään laskemalla yhteen siirtoverkon ja jakeluverkon välisen rajapisteen kaasumäärä kerrottuna rajapisteen lämpöarvolla ja biokaasun syöttöpisteen mitattu kaasumäärä kerrottuna biokaasun syöttöpisteen lämpöarvolla ja vähentämällä tästä summasta jakeluverkon päivittäin luettavien käyttöpaikkojen mitatut kaasumäärät, jotka on muunnettu energioiksi käyttäen kunkin käyttöpaikan mittausalueen lämpöarvoa.

c) Kaksi jakeluverkkoa muodostavat ns. rengasverkon eli jakeluverkot voidaan fyysisesti kytkeä toisiinsa ja molemmilla verkoilla on myös liityntä siirtoverkkoon

Taseselvityksessä näiden kahden jakeluverkon rajapistemittauksien kaasumäärät lasketaan yhteen olettaen, että rajapisteisiin ja kaikkiin käyttöpaikkoihin voidaan käyttää samaa

3.10.2019

lämpöarvoa. Jakeluverkon jäännöskulutuksen kaasumäärät lasketaan kuin kyseessä olisi yksi verkko eli siirtoverkon ja jakeluverkon välisten rajapistemittausten summasta vähennetään molempien verkkojen päivittäin luettavien käyttöpaikkojen mitatut kaasumäärät. Energiämäärät saadaan kertomalla kaasumäärät rajapisteisiin sovellettavalla lämpöarvolla.

- d) Kaksi jakeluverkkoa muodostavat ns. ketjun eli kahden jakeluverkon välissä on jakeluverkkojen välinen rajapiste ja vain toisella verkoista on liittynyt siirtoverkkoon

Taseselvityksessä määritetään kaasumäärät sille jakeluverkolle, joka on liittynyt siirtoverkkoon, vähentämällä siirtoverkon ja jakeluverkon välisestä rajapistemittauksesta jakeluverkkojen välisen rajapisteen mitattu kaasumäärä. Siirtoverkkoon liittyneen jakeluverkon jäännöskulutuksen määrä saadaan vähentämällä edellä esitetystä kaasumäärästä ko. jakeluverkon päivittäin luettavien käyttöpaikkojen mitatut kaasumäärät. Jälkimmäisen jakeluverkon jäännöskulutuksen kaasumäärä lasketaan vähentämällä jakeluverkkojen välisen rajapisteen mitatuista kaasumääristä ko. jakeluverkon päivittäin luettavien käyttöpaikkojen mitattu kaasumäärä. Kaikki kaasumäärät muunnetaan energioiksi käyttäen siirtoverkon ja jakeluverkon välisen rajapisteen lämpöarvoa.

6 Tukkumarkkinan tiedonvaihto

Tukkumarkkinoiden tiedonvaihto on keskitetty järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan portaaliin.

Shipper ja trader voivat portaalissa mm.

- Päivittää perustietojaan
- Ilmoittaa taseryhmän jäsenyydestä, hyväksyä taseryhmäänsä jäseniä ja päättää taseryhmän jäsenyyden
- Hyväksyä ja päättää toimitussuhteita
- Varata kapasiteettia (vain shipperit)
- Tehdä kaupankäynti-ilmoituksia ja nominaatioita (vain shipperit)
- Seurata taseselvitystilinsä ja kapasiteettivaraustensa (vain shipperit) tilannetta
- Saada järjestelmävastaavalta siirtoverkonhaltijalta tiedotteita ja ennusteita
- Seurata toteutuneita ja avoinna olevia järjestelmäpalveluita, kapasiteettia ja verotusta koskevia maksujaan ja hyvityksiään

Siirtoverkon loppukäyttäjä, vähittäismyyjä, biokaasun verkkoosyöttäjä ja jakeluverkonhaltija voivat portaalissa mm.

- Päivittää perustietojaan

3.10.2019

- Ilmoittaa ja päättää toimitussuhteita (jakeluverkonhaltijan osalta vain, kun jakeluverkossa on ainoastaan päivittäin luettavia käyttöpaikkoja)
- Seurata mittaustietojaan (siirtoverkon käyttöpaikat ja biokaasun syöttöpisteet, jakeluverkonhaltijan osalta vain siirtoverkon ja jakeluverkon rajapistemittaus)
- Saada järjestelmävastaavalta siirtoverkonhaltijalta tiedotteita ja ennusteita
- Seurata toteutuneita ja avoinna olevia verotusta koskevia maksujaan (ei koske vähittäismyyjää ja biokaasun verkkoonsyöttäjää)

6.1 Shipperin ja traderin sähköiset sanomaviestit

Shipper ja trader voivat käyttää nominaatioihin ja kaupankäynti-ilmoituksiin myös sähköisiä sanomaviestejä (sanomat Edig@s XML versio 5.1 ja AS4-protokolla). Shipperin tai traderin sähköisten sanomaviestien käyttöönotto edellyttää, että nämä noudattavat järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tiedonvaihtostandardeja (Edig@sin kansallinen soveltaminen) ja läpäisevät hyväksytysti järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan asettamat tiedonvaihtotestit. Kaupankäynti-ilmoitusten ja nominaatioiden standardit julkaistiin kesäkuussa 2019 osoitteessa <https://kaasumarkkina.fi/markkinasaannot/ohjeet-ja-suositukset/>. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija avaa Edig@s-testauspalvelun ja ohjeistaa sen käyttöön lokakuussa 2019.

7 Vähittäismarkkinan tiedonvaihto

Vähittäismarkkinan keskitetty tiedonvaihto on maakaasumarkkinain (587/2017 muutoksineen) mukaisesti järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan tehtävä. Vähittäismarkkinoilla ei käytetä sähköisiä sanomaviestejä.

Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija ylläpitää vähittäismarkkinoiden käyttöpaikkarekisteriä nk. kaasudatahubissa. Käyttöpaikkarekisteritietojen päivittämisestä vastaavat jakeluverkonhaltijat ja vähittäismyyjät. Käyttöpaikkarekisterissä ylläpidetään kaikkien muiden paitsi liesiasiakkaiden käyttöpaikkarekisteritietoja.

Jakeluverkonhaltijat toimittavat kaikkien päivittäin luettavien käyttöpaikkojen mittaustiedot taseselvitysaikataulun mukaisesti kaasudatahubiin. Näiden tietojen avulla lasketaan vähittäismyyjille, jakeluverkkoihin liittyneiden biokaasun syöttöpiteiden verkkoonsyöttäjille ja jakeluverkonhaltijoille käyttöpaikkakohtaiset laskutukseen tarvittavat energiamäärät. Kaasudatahubin tehtävänä on myös toimittaa shipper-kohtaiset summatiedot koko järjestelmän taseselvitykseen.

7.1 Tasejakso ja sen vaikutus mittaukseen ja laskutukseen

Markkinoiden avaamisen myötä vähittäismarkkinan tasejaksona on nk. kaasutoimituspäivä, joka alkaa Suomen aikaa aamulla klo 7.00 ja päättyy seuraavana vuorokautena aamulla klo 7.00. Tämä tarkoittaa, että muutot, katkaisut ja myyjänvaihdot astuvat voimaan niiden ensimmäisenä voimassaolopäivämääränä klo 7.00 Suomen aikaa alkaen. Vastaavasti voimassaolo päättyy viimeistä voimassaolopäivämäärää seuraavana kalenteripäivänä aamulla klo 7.00. Jatkossa entinen

3.10.2019

kalenterikuukausiin perustuva laskutusjakso muuttuu nk. kaasukuukaudeksi, joka alkaa kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä aamulla klo 7.00 ja päättyy seuraavan kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä aamulla klo 7.00.

Jakeluverkonhaltijat toimittavat järjestelmävastaavalle siirtoverkonhaltijalle mittaukset kaikista päivittäin luettavista käyttöpaikoista joko tunti- tai päiväkohtaisina mittausaikasarjoina riippuen siitä, millaista mittausaikasarjaa käyttöpaikoista on saatavilla. Järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija muuntaa päiväkohtaiset aikasarjat tunneiksi jakamalla päiväkohtaiset arvot 24 h:lla eli muuntamiseen ei käytetä tuntiprofiileja. Päiväkohtaisten mittausten luenta-ajanhetki ei välttämättä ajoitu täsmällisesti heti aamuun klo 7 jälkeen. Taseselvityksen kannalta on tärkeintä, että luenta-ajanhetki on kuitenkin mahdollisimman vakio, jotta kulutus sisältää aina 24 h (tai 23 tai 25 tuntia kesä- ja talviaikaan siirryttäessä).

7.2 Ei-päivittäin luettavien käyttöpaikkojen kulutuksen selvittäminen

Jakeluverkonhaltija vastaa jakeluverkkonsa ei-päivittäin luettavien käyttöpaikkojen mittaustietojen luennasta, mittaustietojen käsittelystä ja rekisteröinnistä, muuntamisesta energioiksi sekä tietojen toimittamisesta toimitusvelvolliselle vähittäismyyjälle. Jakeluverkon toimitusvelvollisen vähittäismyyjän on sovittava jakeluverkonhaltijan kanssa, kuinka tiedot toimitetaan osapuolten välillä. Jakeluverkonhaltija ja toimitusvelvollinen vähittäismyyjä voivat sopia keskenään, miten jakeluverkonhaltija toimittaa toimitusvelvolliselle vähittäismyyjälle käyttöpaikkakohtaisia kulutusarvioita ja mittaustietojen luennan jälkeen tasoituslaskennan tuloksia, joilla korjataan käyttöpaikkakohtaisesti arvioitujen kulutusten ja mitattujen kulutusten välinen erotus.

7.3 Biokaasun vähittäismyyntiin liittyvä tiedonvaihto

Vähittäismyyjillä on velvollisuus ilmoittaa käyttöpaikkakohtaisista biokaasun käytöistä kuukausittain verkonhaltijalleen, jotta jakeluverkonhaltija voi läpilaskuttaa maakaasuun liittyvät verot ja huoltovarmuusmaksut jakeluverkkoon liittyneiltä loppukäyttäjiltä. Biokaasun käyttöön liittyviä tietoja ei ylläpidetä keskitetyssä tiedonvaihdossa.